

ROZTARGNAĆ (23) *vb pf*

roztargnać (22), **rozstargnać** (1) *SarnStat.*

rof- (16), roz- (6), rozf- (1).

o oraz a *jasne*.

inf roztargnać (3). ◇ *fut* 1 *sg* roztargnę (3). ◇ 2 *sg* roztargniesz (1). ◇ [3 *pl* roztargną.] ◇ *praet* 3 *sg* *m* roztargnął (5). ◇ 2 *pl* *m* *pers* -ście roztargnęli (1). ◇ 3 *pl* [*m* *pers* roztargnęli.] *subst* roztargnęły (2). ◇ *plusq* 3 *pl* *m* *pers* byli roztargnęli (1). ◇ *imp* 1 *pl* roztargniemy (1); [roztargniemy]. ◇ 2 *pl* roztargnicie (1). ◇ *con* 2 *sg* *m* byś roztargnął (1). ◇ 3 *pl* *m* *pers* by roztargnęli (1). ◇ *con praet* 3 *pl* *m* *pers* by byli roztargnęli (1). ◇ *part praet act* roztargnąwszy (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – *XVII w.*

1. *Szarpiąc rozedrzyć, rozerwać; dirumpere PolAnt, Vulg, Cn; distrahere Mącz, Cn; rumpere PolAnt; differre, dilacerare, dilaniare, diloricare, diripere, discerpere, discindere, lacerare, laniare, perscindere, scindere Cn [kogo, co] (19)* : baba natichmiałt paznogty fwemi ma ono [łożysko podczas porodu] zniemagła drapiąc: roztargnać. *FalZioł V 20c*; Byś roztargnął niebo, tego łą żądali/ A tu się k nim fpuścił, ktorzy w cię dufali/ Zebyś wżech wfpomagał *ArtKanc A15*.

Zwroty: »roztargnać (na sobie) odzienie, szaty« = *dirumpere vestimenta PolAnt (1:1)*: Tedy Biskup roztargnął szaty swoie/ tzeznąć [!] Bluźnierstwo powiedział *MurzNT Matth 26/65*; A on nędzniczek roztargnął ná łobie odzienie swoie á iął płákác wwieśiwży fie v głowy iey [córki] *RejPos 343*.

»roztargnać (na sobie) okowy, powrozy« = *rumpere vincula PolAnt [szyk zmienny] (2:1)*: *Leop Iudic 15/14*; Sámfon roztargnąwży okowy ná łobie/ porwawży czeluść Ołową/ zabił tyfiąc Filińtinow nieprzyaciół fwych. *RejPos 150v*; lecz roztorgnąwży [!] okowy/ zaganian bywał [opętany człowiek] od czártá do puftyń. *BudNT Luc 8/29*.

»roztargnać [z czego] postronki« (1): A (ták) wzięła Delilá postronki nowe y związáła go [Samsona] nimi/ [...] tedy roztargnął ie zramion swoich [rupit eos brachiis suis] iáko nic. *BudBib Iudic 16/12*.

Szereg: »roztargnać i rozerwać« (1): A iáko zwykł len od ognia (prędko) zgorywác/ ták (prędko) [Samson] one powrozy ná łobie roztargnął y rozerwał [vincula ... erat dissipata et soluta]. *Leop Iudic 15/14*.

Przen (8) : Włzák fie o to pokufzáli Ariani [...] y wiele dziwnych Heretykow/ áby byli to święte á fpołączne Bóstwo [tj. jedność bóstwa Chrystusa z Bogiem Ojcem] kiedy roztargnęli/ á nigdy nic temu wczynić nie mogli *RejZwierc 12*.

[roztargnać *czym*: Abowiem każdy człowiek Krzełciánki [...] / obáczyć może/ że wżythki infze Artykuły fporem swoim/ y roznym ich wyrozumieniem/ roztargnęli *RodzajLutera F2.*]

Zwroty: »roztargnać [czyje] serce« = *wzbudzić uczucia (1)*: [w formule czarodziejskiej na wzbudzenie miłości:] Vithayczie zarze [...] ydzciesz mi do thego philipa, Rołthargnyczieszmu yego fsercze, yego zadze, yego troyą dzyewyącz fzył, yfchbi nyemogl ny picz ny yelcz przelz nyey *LibMal 1544/85v*.

»roztargnać związki [= więzy]« = *dirumpere vincula Vulg; rumpere vincula PolAnt (2)*: Rołtargniemy [Leop 1575: Rołtargniemy] związki ich [królów ziemskich]/ á zrzucmy z łiebie iármzo ich. *Leop Ps 2/3*; mowi Pan załtępow/ iż [...] roztargnę zwiąfki twe/ á nie będziesz więcey fłużył obcym. *BibRadz Ier 30/8*.

»roztargnąć [czyje] żądze« = *rozbudzić żądze (1)*: *LibMal 1544/85v cf »roztargnąć serce«.*

Szereg: »rozdzielić, roztargnąć« (1): gdyć Pan opowiedać raczy o łobie/ iż on iáko mocniejszy tu przyzedł/ który zniŹczył/ łtárł/ y zemdił wŹytkę moc iego [czarta]/ á rozdzielił/ roftárgnął/ wŹytki frogie łupy iego. *RejPos 79v.*

a) *Zniszczyć, doprowadzić do upadku (1)*: Przełąpiłś Przykazánié moje: roztárgnę zá to Królestwo twoie *BiałKat 18v.*

[*roztargnąć* czym: Skarżá się też, że gošciniec z Bochnie ku Wislicze przez Koszyki starosta nowomiercki nowem przewozem in villa Wolia ad Przymękow [...] roztargnął, że się tam furmanów więcy obróciło ku skażeniu miasteczka. *LustrKraK I 52.*]

b) *Wprowadzić zamęt myślowy (2)* :

Zwoty: »myśli roztargnąć« (1): iákie łprzeciwniki mamy/ y iákie śidła wŹtáwicznie ná nas łtáwiáią/ áby myłli náłze roftárgnęli/ á przywodziłi nas wŹtáwicznie ná rozmáite pokuŹy. *RejPos 132v.*

»roztargnąć [czym] umysł« (1): *Distrahere hominis industriam in plura studia, Roztárgnąć yego vmysł rozmáytimi naukami. Mącz 462a.*

a. *O ludziach: zabić przez rozszarpanie (3)* : Kazał [cesarz Aurelianus] dwoie drzewá łchylić/ á v káżdego nogę [rycerza winnego gwałtu] wwięzić y pušcić/ thám go roftárgnęły. *BielKron 153v, 125v.*

Zwoty: »na dwoje roztargnąć« (1): potym kazał go [Tullus Meciusa] kołmi zwłoczyć. Drudzy piŹzą/ koły ná dwoie roftárgnąć/ iáko tego który wiáry nie dzyerzy. *BielKron 102.*

»koły [I pl od „koło”] roztargnąć« (1): *BielKron 102 cf »na dwoje roztargnąć«.*

2. *Rozdzielić między siebie cudze terytorium [co] (1)* :

[*W porównaniu*: By iedno ná nas nie przyŹzło to/ Co ná Moráwę przed łzešciá łeth lat/ [...] iż nas y the łławná Koronę połtronni łášiedzi między łye iáko pił flák roftárgną *SolikZiem G2v.*]

Zwoty: »na części rozstargnąć« (1): ták iż częšciá przez walkę/ częšciá též przez dobrowolné podánié y łpadki po niektórych lennych Kšiąžętach/ którzy iá między łię ná rózne części byli rozftárgnęli/ [ziemia ruska] zášię ku iednošci y włánošci Korony przyŹłá *SarnStat 1057.*

»między się roztargnąć« (1): *SarnStat 1057 cf »na części rozstargnąć«, [SolikZiem G2v cf W porównaniu].*

3. *Rozproszyc [co] (2)* :

W przeciwstawieniu (1): »roztargnąć ... zgromadzić« (1): Wyłcie rołpłóšyli á roftárgnęli łthádo me/ ále ia też roftárgnę złošć wáłzę nád wámi/ á przedłię iednák zgromádzę łtádo łwe. *RejPos 23v.*

Szereg: »rozpłóšyc a roztargnąć« (1): *RejPos 23v cf wyżej.*

Przen [nad kim] (1) : *RejPos 23v cf wyżej.*

4. *Osuszyć, zabiłnić, wyleczyć [co czym] (1)* : y dać barzo wiele krwi [przy puszczeniu] idz: až do omdlenia. Bo tym wrzod wnétrzny roztargniész. *FalZioł V 5.*

Synonimy: **1.** *rozedrzeć, rozerwać, rozszarpać*; **a.** *pobić, podrapać, poobrażać, poranić, poszarpać, zranić*; **3.** *rozproszyc.*

Formacje współrdzenne cf TARGAĆ.

Cf ROZTARGNIENIE, ROZTARGNIONY